Розділ V. ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ ТА ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ

DOI: 10.33766/2524-0323.90.228-238

УДК 343.137.5

О. П. Заворіна,

кандидат юридичних наук,
викладачка кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного
університету внутрішніх справ
(м. Харків, Україна)

e-mail: ezavorina@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7477-3570>

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Стаття присвячена основним формам взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції під час досудового розслідування в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх. У статті викладені певні рекомендації щодо покращення ефективності та удосконалення порядку взаємодії зазначених підрозділів Національної поліції. Констатовано, що на сьогодні відсутнє чітке унормування засад і порядку взаємодії слідчих та оперативних працівників під час здійснення оперативно-розшукових заходів. Звернуто увагу на проблемні питання взаємодії слідчого з оперативними підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: кримінальне провадження, слідчий, неповнолітні, взаємодія, органи досудового розслідування, оперативні підрозділи, доручення.

Постановка проблеми. Стрімке реформування правоохоронних органів України, концептуальні зміни в національному кримінальному процесуальному законодавстві виявили прогалини й вади на законодавчому та відомчому рівнях нормативно-правових засад регулювання взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх. Ми вважаємо, що головним завданням статті є уточнення системи нормативно-правових актів, формулювання та удосконалення правових засад ефективної взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції України в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, а також визначення пріоритетних форм взаємодії між зазначеними суб'єктами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами були предметом наукових досліджень С. Є. Абламського, О. М. Бандурки, О. В. Бауліна, А. Ф. Волобуєва, Ю. М. Грошєвого, О. Ф. Долженкова, А. Я. Дубинського, В. С. Зеленецького, Л. М. Карнеєвої,

В. П. Корж, М. П. Климчука, С. М. Князева, О. М. Ларіна, Л. М. Лобойка, М. А. Погорецького, Б. Г. Розовського, Д. Б. Сергєєвої, О. В. Соколова, В. М. Тертишника, В. В. Шендрика, В. Ю. Шепітька, М. Є. Шумили, О. О. Юхна та інших учених.

Водночас процесуальні та організаційні особливості взаємодії слідчого з оперативними підрозділами в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх доки не отримали належної наукової розробки, яка водночас є необхідною у зв'язку з наявністю чисельних проблем правозастосування, різного тлумачення норм національного кримінального процесуального законодавства та, як наслідок, формування суперечливої правозастосовної практики. Таким чином, зазначене обумовлює актуальність наукового аналізу порушеного питання, що може надати можливість створити теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження.

За дослідженням, у чинному КПК України, як і КПК України (1960 року), не визначено термін «взаємодія», але в той же час він застосовується в інших законах України, зокрема: «Про оперативно-розшукову діяльність» (1992 року), «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (1993 року), у чисельних наказах та інструкціях МВС України.

Формулювання цілей. Метою статті є визначення поняття та основних форм взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції під час досудового розслідування в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх.

Досліджуючи питання, які пов'язані зі взаємодією органів досудового розслідування з оперативними підрозділами в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, слід констатувати, що зміни національного кримінального процесуального законодавства потягли за собою і зміни в порядку взаємодії, а тому нормативно-правове забезпечення таких питань зазнало суттєвих змін. Свого часу визначення форми взаємодії між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами сформулював О. М. Алексейчук, який зазначив, що організаційні прийоми, методи й заходи, способи й порядок зв'язку між ними, які ґрунтуються на чинному кримінальному процесуальному законодавстві й відомчих нормативних актах правоохоронних органів, а також позитивному досвіді слідчої та оперативно-розшукової практики спрямовані на забезпечення погодженої діяльності стосовно доцільного поєднання засобів, методів та заходів роботи, властивому кожному з цих органів [1, с. 154-159]. Причому, під час взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх існує певна специфіка, що обумовлена перш за все окремими вимогами нормативно-правового регулювання. Так, відповідно до «Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України», затвердженого наказом МВС України № 570 від 06.07.2017 року, досудове розслідування в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх може здійснювати лише слідчий, спеціально уповноважений на здійснення таких розслідувань [2]. Ми вважаємо, що це є доцільним, адже діти, які беруть участь у кримінальному провадженні, переживають напруження, тривогу, страх, почуття провини та сорому і зазвичай не розуміють мету провадження, не знають юридичних термінів, їх лякає незнайома ситуація та люди в одностороні. Сьогодення вимагає від «ювенального» слідчого спеціальних знань у галузі

дитячої (вікової) психології, віктимології неповнолітніх, а також володіння тактичними прийомами психологічного контактування для встановлення ефективної взаємодії з дитиною чи неповнолітнім.

Беручи до уваги вказане вище, слід зауважити, що слушною є думка В. В. Шендрика про те, що превентивна взаємодія оперативних підрозділів поліції з іншими суб'єктами попередження злочинів – це завчасно обумовлена за часом, місцем, необхідними ресурсами (матеріальними і технічними), виконавцями та суб'єктами попереджувального впливу спільна діяльність означених суб'єктів з метою профілактики, запобігання та припинення злочинів, які готуються, і замаху на них та класифікації суб'єктів її здійснення [3, с. 7]. Водночас, розглядаючи проблеми питання діяльності оперативних підрозділів, В. П. Захаров вказує на те, що взаємодія заснована на законах, узгоджена за метою, місцем і часом, спільна діяльність спрямована на інтеграцію зусиль, ефективне та комплексне використання сил, засобів і методів оперативних підрозділів [4, с. 130].

На нашу думку, більш конкретно визначення поняттю взаємодії було надано О. О. Юхном та С. Є. Абламським, які під взаємодією пропонують розуміти організаційну форму діяльності двох і більше осіб, яка спільно узгоджена та регламентована законами й іншими відомчими нормативно-правовими актами, і спрямована на досягнення завдань конкретного кримінального провадження [5, с. 24]. Причому, одним із головних суб'єктів кримінального провадження є слідчий. З прийняттям чинного КПК України та реформуванням всієї системи правоохоронних органів, створення нових підрозділів у системі МВС, саме слідчий уповноважений проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії та доручати їх проведення відповідним оперативним підрозділам (ст. 40 КПК України) [6].

Виклад основного матеріалу. За дослідженням, деяку нормативну конкретизацію взаємодії слідчого та оперативних підрозділів отримала у відомчих документах МВС України, зокрема, відповідно до «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», затвердженої Наказом МВС України № 575 від 07.07.2017 року [7]. Причому, основним завданням взаємодії слідчих підрозділів органів Національної поліції України з іншими структурними підрозділами є запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав й інтересів фізичних і юридичних осіб. Заразом, взаємодія органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами поліції відбувається на основі Конституції України, Кримінального кодексу України (2021 року), Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про Національну поліцію» від 2015 року, інших актів законодавства України з питань організації взаємодії між органами та підрозділами поліції в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні.

На підставі викладеного можемо констатувати, що основними принципами взаємодії є: 1) швидко, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень; 2) самостійність слідчого в процесуальній діяльності, втручання в яку

осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється; 3) оптимальне використання наявних можливостей органів досудового розслідування та оперативних підрозділів Національної поліції України в запобіганні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; 4) дотримання загальних засад кримінального провадження; 5) забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування.

Тобто, як слушно зазначає О. В. Керевич, чинне національне кримінальне процесуальне законодавство наділяє слідчого функцією керуючої підсистеми, а функцією підлеглої підсистеми – оперативні підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Таке співвідношення названих функцій визначається багатьма факторами, серед яких слід виділити такі: а) різниця правової природи, принципів, підстав і процедури проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; б) функції і правовий статус працівників слідчих та оперативних підрозділів; в) наявність у слідчого повноважень із направлення доручень на проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; г) обов'язок оперативних підрозділів виконувати ці доручення [8, с. 402].

Досліджуючи вищезазначене питання та вивчаючи думки вчених в різних галузях права, зокрема кримінального процесу, криміналістики та ОРД, ми можемо визначити, що в діяльності правоохоронних органів взаємодія може бути таких видів: гласною і негласною; безпосередньою й опосередкованою; постійною та тимчасовою; процесуальною та організаційною; зовнішньою і внутрішньою. У тому числі, залежно від періоду часу, протягом якого здійснюється взаємодія, і від ступеня об'єднання спільних зусиль, можна виділити такі її види: а) разова; б) періодична; в) постійно діюча.

Слід зазначити, що координацію діяльності оперативних підрозділів й органів досудового розслідування по розкриттю й розслідуванню кримінальних правопорушень щодо неповнолітніх здійснюють керівники відомств у межах свого відомства, а прокурор – усіх органів досудового розслідування.

Водночас, слід узяти до уваги, що взаємодія слідчого й оперативних підрозділів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень щодо неповнолітніх має різноманітний характер і здійснюється в певних правових формах. Обрання форми взаємодії перш за все повинно бути зумовлене характером слідчої ситуації, які безпосередньо залежать від слідчого й реалізується за його ініціативою та під особистим процесуальним контролем. Отже, специфіка цих форм взаємодії полягає в тому, що під час їх реалізації формується система правовідносин, яка, поряд із кримінальними процесуальними, охоплює й інші (адміністративно-процесуальні, службові, особистісні), що в комплексі має на меті забезпечення об'єктивності, усебічності й повноти дослідження обставин, які підлягають доказу. На підставі чого необхідно виділити процесуальні й не процесуальні (організаційні) форми взаємодії. Так до процесуальних форм взаємодії, які врегульовані кримінальним процесуальним законодавством, ми можемо віднести: 1) доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам (ст.ст. 40, 41 КПК України). Крім того, порядок надання і виконання доручень регламентується розділом 3 «Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», затвердженій На-

казом ГПУ, МВСУ, СБУ, Адміністрації ДПСУ, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [9]; 2) спільна робота слідчого та оперативних працівників при провадженні окремих слідчих розшукових дій та негласних слідчих розшукових дій.

За дослідженням, останнім часом практика проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі НС(Р)Д) слідчим спільно з оперативним підрозділом стає більш поширеною, особливо в кримінальних провадженнях у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. На підставі ч. 6 ст. 246 КПК слідчий виносить, відповідно до ст. 110 КПК України, постанову про залучення до проведення НС(Р)Д інших осіб та, відповідно до п. 3.1 Інструкції, який передбачає, що слідчий може проводити НС(Р)Д самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам. На думку М. П. Климчука, необхідність у проведенні спільних С(Р)Д і НС(Р)Д виникає частіше в таких ситуаціях: 1) доброго знання оперативним працівником обставин вчинення кримінального правопорушення; 2) використання негласних оперативно-розшукових відомостей, які вимагають зашифровки; 3) у разі встановлення оперативним шляхом конкретних намірів підозрюваних протидіяти слідству, й участь співробітника сприятиме їх нейтралізації; 4) використання орієнтуючої інформації для слідчого, отриманої оперативним шляхом для організації й тактики С(Р)Д і НС(Р)Д [10, с. 56]. За-разом, О. В. Соколов з цього приводу зазначає, що по-перше, надання доручення слідчим не передбачає спільного проведення НС(Р)Д, оскільки вказане процесуальне рішення скеровує хід досудового розслідування в частині проведення заходів, які істотно обмежують конституційні права і свободи людини, із визначенням відповідального за їх реалізацію суб'єкта, тобто оперативного підрозділу. По-друге, подібної процесуальної форми обміну інформацією, як можливість ознайомлення з матеріалами НС(Р)Д без складання відповідного протоколу, не передбачено КПК України. По-третє, своїми діями слідчий фактично дублює функції, які здійснює працівник оперативного підрозділу на підставі доручення, що, своєю чергою, негативно впливає на строки досудового розслідування. По-четверте, у даному випадку виникає невизначеність питання щодо суб'єкта, який має складати протокол НС(Р)Д [11, с. 131]. Ми вважаємо, що подібне трактування спільного проведення НС(Р)Д свідчить про порушення кримінальної процесуальної процедури й може слугувати підставою визнання отриманих доказів недопустимими, а можливість самостійного проведення слідчим НСРД сприятиме процесуальній економії, оскільки слідчий у деяких випадках звільняється від дачі доручень оперативним підрозділам й очікування на їх розгляд та результати проведення. Однак існують окремі НСРД, акцентує С. М. Князев, коли самостійне проведення слідчим таких дій, як, наприклад, контроль за вчиненням злочину (контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка, спеціальний слідчий експеримент, імітування обстановки злочину), задля виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації практично неможливе [12, с. 296], що ми підтримуємо.

До непроцесуальних (організаційних) форм взаємодії слідчого й оперативних працівників, тобто тих, які не врегульовані відомчими нормативними актами, відно-

сяться: 1) планування спільних слідчих, розшукових й оперативно-розшукових заходів; 2) координація проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів; 3) спільний аналіз причин та умов, що сприяють вчиненню злочину, й обговорення профілактичних заходів; 4) спільна узгоджена діяльність у складі слідчо-оперативної групи; 5) постійний обмін інформацією, у тому числі про злочини, що готуються, а також використання можливостей автоматизованих банків даних, криміналістичних та оперативно-довідкових обліків тощо.

Досліджуючи в подальшому питання взаємодії, необхідно констатувати, що зі змісту ст.ст. 40, 41 КПК України випливає, що слідчий має право доручити оперативним підрозділами проведення тільки слідчих (розшукових) дій, або негласних слідчих (розшукових) дій, які, цілком очевидно, оперативно-розшуковими заходами не є. Правовою підставою для доручення слідчим проведення оперативними підрозділами саме оперативно-розшукових заходів є положення п. 2 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (1992 року), який покладає на ці підрозділи обов'язок виконувати письмові доручення слідчого про проведення оперативно-розшукових заходів. На сьогодні до основних проблемних питань під час внутрішньої та зовнішньої взаємодії слідчих та оперативних підрозділів під час досудового розслідування кримінальних проваджень щодо неповнолітніх можемо віднести наступні: 1) низький рівень співпраці між слідчими та працівниками оперативних підрозділів; 2) недостатня ефективність реалізації наявного комплексу оперативно-розшукових заходів; 3) відсутність єдиної інформаційно-аналітичної системи правоохоронних органів та порядку обміну відповідною інформацією; 4) повільне впровадження узагальненого позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо протидії злочинності; 5) неефективний розподіл обов'язків між оперативними підрозділами, що уповноважені протидіяти злочинам, які вчиняються неповнолітніми; 6) неузгодженість у плануванні й проведенні слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та заходів оперативно-розшукового характеру.

Ми вважаємо, що основними ефективними формами зовнішньої взаємодії слідчого та оперативних підрозділів під час досудового розслідування в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх повинні бути, зокрема: 1) нейтралізація виявлених причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень неповнолітніми, виявленню неповнолітніх, які схильні до вчинення правопорушень та здійснення оперативно-розшукових заходів відносно цієї категорії осіб щодо недопущення вчинення злочинів; 2) виявлення осіб, у які мають намір вчинити злочин, та здійснення оперативно-розшукових заходів щодо відмови цієї особи від вчинення злочину; 3) недопущення вчинення злочинів на стадії готування та замаху на вчинення кримінальних правопорушень (протидія злочинних проявів); 4) виявлення фактів вчинення латентних злочинів та неповнолітніх, які їх вчинили; 5) розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування покарання. Причому, слідчий під час досудового розслідування в кримінальному провадженні повинен звертатися за допомогою до інших структурних підрозділів Національної поліції. Тому ми вважаємо, що окремої уваги потребує питання взаємодії органів досудового розслідування з підрозділами ювенальної превенції Національної поліції. Зауважимо, що підрозділи ювенальної превенції взаємодіють з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ, органами державної влади

й органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, міжнародними та громадськими організаціями за напрямками:

профілактика правопорушень у дитячому середовищі, протидія домашньому насильству та дитячої безоглядності;

1) забезпечення прав та свобод дітей;

2) упровадження кращих міжнародних методик та практик роботи з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом, та дітьми, які потерпіли внаслідок протиправних діянь, у тому числі реалізація спільних проєктів щодо профілактики правопорушень серед дітей;

3) підвищення професійного рівня, набуття знань, вмінь і навичок шляхом участі в семінарах, тренінгах та інших практичних і теоретичних заходах.

Зазначена взаємодія здійснюється на засадах партнерства і спрямована на задоволення потреб територіальних громад та виконання завдань, покладених на підрозділи ювенальної превенції. Проте існують на практиці непоодинокі випадки, як зауважує В. В. Пивоваров, коли негативні моменти взаємодії викликані не якимись об'єктивними, а винятково суб'єктивними чинниками, що перешкоджають досягненню спільної мети. Це виявляється в спілкуванні слідчого та співробітника оперативного підрозділу в умовах їх нещирої або зухвалої поведінки; у проведенні огляду місця події та інших слідчих (розшукових) дій при спробах порушення їх процесуального порядку з боку співробітників оперативних підрозділів; в узгодженні та плануванні процесуальної й оперативно-розшукової діяльності, а також у здійсненні запланованих заходів при конфліктній ситуації між особами, які взаємодіють, тощо. За таких обставин, керівники відповідних підрозділів мають позитивно впливати на ситуацію, що складається, враховуючи психологічні особливості підлеглих співробітників. Водночас, слідчі та співробітники оперативних підрозділів, незважаючи на значні фізичні та психічні навантаження, повинні набувати власного досвіду взаємодії та умінь володіти собою. І тут доречно зазначити, що чим вищий освітній, інтелектуальний рівень учасників взаємодії, чим більший досвід оперативної і слідчої роботи вони мають, тим глибший аналіз фактів, тим більш гнучка й мобільна система версій і продуктивні результати їх перевірки в кримінальному провадженні [13, с. 135-136].

Висновки. Таким чином, беручи до уваги викладене, ми вважаємо, що слідчий є центральною фігурою під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. По-перше, від нього залежать оптимальна організація й ефективність взаємодії. Якщо слідчий не проявляє необхідної ініціативи, не використовує широко й активно свої процесуальні повноваження стосовно оперативних підрозділів, навряд чи можна очікувати позитивних результатів взаємодії. По-друге, він повинен враховувати особливості взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції в кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, зокрема: 1) систематичну внутрішню взаємодію органів досудового розслідування, підрозділів кримінальної поліції з дільничними офіцерами поліції, підрозділами ювенальної превенції (останні формують та ведуть профілактичні обліки: а) дітей та вносять відомості до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ щодо неповнолітніх, які засуджені судом до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі; б) звільнених за рішенням суду від кримінальної від-

повідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру без поміщення до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання; в) дітей, яким оголошено про підозру в учиненні кримінального правопорушення; г) дітей, які не досягли 18 років і вчинили домашнє насильство в будь-якій формі (дитина-кривдник) та ін.), а також зі слідчими відділу розслідування злочинів, скоєних проти життя та здоров'я особи, та слідчими територіальних підрозділів поліції, які спеціалізуються на досудовому розслідуванні кримінальних проваджень щодо неповнолітніх; 2) ситуативну зовнішню взаємодію з психологами та соціальними педагогами під час досудового розслідування кримінальних проваджень щодо неповнолітніх; 3) відсутність ефективного контролю за посткримінальною поведінкою неповнолітніх, які вже були засуджені судом до відбування покарань, не пов'язаних із позбавленням волі.

Зважаючи на думки вчених і практичних працівників, вважаємо, що основною формою взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів є виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора. Водночас слід зазначити, що процесуальні та організаційні особливості виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д залишаються недостатньо розробленими. Через що актуальним є подальше удосконалення норм КПК та підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують проведення С(Р)Д, НС(Р)Д, оперативно-розшукових заходів із метою забезпечення всіма уповноваженими суб'єктами єдиного алгоритму оформлення кримінальних процесуальних рішень, деталізації форм взаємодії слідчого, прокурора та уповноважених оперативних підрозділів.

Використані джерела:

1. Алексейчук О. М. Організація взаємодії органів і підрозділів внутрішніх справ при розкритті та розслідуванні умисних вбивств. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: збірник наук. праць. Донецьк. 2011. 251 с.
2. Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України затвердженого наказом МВС України №570 від 06.07.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення 25.05.2020).
3. Шендрик В. В. Попередження злочинів оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України: автореф. дис.на здобуття наукового ступеню докт. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. В. В. Шендрик. ДДУВС. 2012. 36 с.
4. Захаров В. П. Проблеми діяльності оперативних підрозділів кримінально-виконавчої системи щодо боротьби зі злочинністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2001. С. 130.
5. Абламський С. Є., Юхно О. О., Лук'яненко Ю. В. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень: навчальний посібник / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. Харків. 2017. 152 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 10.06.2020).
7. Наказ МВС України №575 від 07.07.2017 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Націона-

льної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення 10.06.2020).

8. Керевич О. В. Організація взаємодії слідчого з оперативними підрозділами в діяльності щодо розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 400-404 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2012_4_59 (дата звернення 05.06.2020).

9. «Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», затвердженій Наказом ГПУ, МВСУ, СБУ, Адміністрації ДПСУ, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення 20.05.2020).

10. Климчук М. П. Виконання доручень, як форма взаємодії слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні. *Вісник кримінального судочинства*. № 1/2015 URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Klimchuk.pdf (дата звернення 20.05.2020).

11. Соколов О. В. Проблемні питання взаємодії слідчого, прокурора з оперативними підрозділами на підставі доручення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. Вип. 79. С. 124-134.

12. Князев С. М. Взаємодія слідчого зі співробітником оперативного підрозділу у кримінальному провадженні. *Підприємство, господарство і право*. Вип. 11. 2019. с. 295-301

13. Пивоваров В. В., Шербина Л. І. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ. Монографія. Харків. Право. 2006. 176 с.

References:

1. Alekseichuk, O. M. (2011) Orhanizatsiia vzaïemodii orhaniv i pidrozdiliv vnutrishnikh sprav pry rozkrytti ta rozsliduvanni umysnykh vbyvstv. Problemy pravoznavstva ta pravookhoronnoi diïalnosti: zbirnyk nauk.prats. Donetsk. [in Ukrainian].

2. Polozhennia pro orhany dosudovoho rozsliduvannia Natsionalnoi politsii Ukrainy zatverdzenoho nakazom MVS Ukrainy №570 vid 06.07.2017 roku. (2017) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>. [in Ukrainian].

3. Shendryk, V. V. (2012) Poperedzhennia zlochyniv operatyvnymy pidrozdilamy orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy. *Extended abstract of Doctor's thesis*. V.V. Shendryk. DDUVS. [in Ukrainian].

4. Zakharov, V. P. (2001) Problemy diïalnosti operatyvnykh pidrozdiliv kryminalno-vykonavchoi systemy shchodo borotby zi zlochynnistiu. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, 130. [in Ukrainian].

5. Ablamskyi, S. Ye., Yukhno, O. O., Luk'ianenko, Yu. V. (2017) Vzaïemodiia slidchoho z inshymy orhanamy i pidrozdilamy pry rozkrytti ta rozsliduvanni kryminalnykh pravoporushen: navchalnyi posibnyk. O. O. Yukhno (Ed.). Kharkiv. [in Ukrainian].

6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI. (2012) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukrainian].

7. Nakaz MVS Ukrainy № 575 vid 07.07.2017 «Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii vzaïemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z inshymy orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v zapobihanni kryminalnym pravoporushenniam, yikh vyïavlenni ta rozsliduvanni». (2017) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>. [in Ukrainian].

8. Kerevych, O. V. (2012) Orhanizatsiia vzaïemodii slidchoho z operatyvnymy pidrozdilamy v diïalnosti shchodo rozkryttia ta rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen. *Universytetski*

naukovi zapysky-University scientific notes, 4, 400-404 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2012_4_59. [in Ukrainian].

9. «Instruktsiia pro orhanizatsiiu provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii ta vykorystannia yikh rezul'tativ u kryminalnomu provadzhenni», zatverdzhenoї Nakazom HP, MVSU, SBU, Administratsii DPSU, Ministerstva finansiv Ukrainy, Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 16.11.2012 roku № 114/1042/516/1199/936/1687/5. (2012) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>. [in Ukrainian].

10. Klymchuk, M. P. (2015) Vykonannia doruchen, yak forma vzaïemodii slidchykh ta operatyvnykh pidrozdiliv u kryminalnomu provadzhenni. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva - Bulletin of criminal proceedings*, 1/2015. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Klimchuk.pdf. [in Ukrainian].

11. Sokolov, O. V. (2017) Problemni pytannia vzaïemodii slidchoho, prokurora z operatyvnymy pidrozdilamy na pidstavi doruchennia pro provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii. *Aktualni problemy derzhav i prava - Current issues of state and law, issue 79*, 124-134. [in Ukrainian].

12. Kniaziev, S. M. (2019) Vzaïemodiia slidchoho zi spivrobotnykom operatyvnoho pidrozdil u kryminalnomu provadzhenni. *Pidpryïemstvo, hospodarstvo i pravo - Enterprise, economy and law, issue 11*, 295-301. [in Ukrainian].

13. Pyvovarov, V. V., Sherbyna, L. I. (2006) Vzaïemodiia orhaniv dosudovoho slidstva ta diznannia pry rozsliduvanni kryminalnykh sprav. Kharkiv. Pravo. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.06.2020

Заворина Е. П.,

кандидат юридических наук,
преподаватель кафедры уголовного процесса
и организации досудебного следствия факультета № 1
Харьковского национального
университета внутренних дел
(г. Харьков, Украина)

ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ДОСУДЕБНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ И ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ В УГОЛОВНЫХ ПРОИЗВОДСТВАХ В ОТНОШЕНИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Статья посвящена основным формам взаимодействия органов досудебного расследования с оперативными подразделениями Национальной полиции во время досудебного расследования уголовных производств в отношении несовершеннолетних. В статье изложены конкретные рекомендации по улучшению эффективности и совершенствованию порядка взаимодействия указанных подразделений Национальной полиции. Констатируется, что в настоящее время отсутствует четкое урегулирование порядка взаимодействия следственных и оперативных работников при осуществлении оперативно-розыскных мероприятий. Обращено внимание на проблемные вопросы взаимодействия следователя с оперативными подразделениями во время проведения следственных (розыскных) действий и негласных следственных (розыскных) действий.

Ключевые слова: уголовное производство, следователь, несовершеннолетние, взаимодействие, органы досудебного расследования, оперативные подразделения, поручения.

Zavorina O.,

Ph.D in Law,

Lecturer of the Department of Criminal Procedure and

Organization of Pre-trial Investigation, Faculty № 1

Kharkiv National University of Internal Affairs

(Kharkiv, Ukraine)

PECULIARITIES OF INTERACTION OF PRE-INVESTIGATIVE INVESTIGATION BODIES WITH OPERATIONAL UNITS OF THE NATIONAL POLICE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The article is devoted to the main forms of interaction of pre-trial investigation bodies with operational units of the National Police during pre-trial investigation in criminal proceedings against minors. The article contains some recommendations for improving the efficiency and improving the interaction of these units of the National Police. It is stated that at present there is no clear standardization of the principles and procedure of interaction between investigators and operatives during the implementation of operational and investigative measures. Attention is paid to the problematic issues of the investigator's interaction with operational units during investigative (search) actions and covert investigative (search) actions. The investigator is a central figure in the detection and investigation of criminal offenses. First, the optimal organization and efficiency of interaction depend on it. If the investigator does not show the necessary initiative, does not use widely and actively his procedural powers in relation to operational units, it is unlikely to expect positive results of interaction. Secondly, it should take into account the peculiarities of the interaction of pre-trial investigation bodies with operational units of the National Police in criminal proceedings against minors. It is important to further improve the provisions of the Criminal Procedure Code and bylaws governing investigative (investigative) actions, covert investigative (investigative) actions, operational and investigative measures to ensure all authorized entities a single algorithm for criminal procedural decisions, detailing the forms of interaction between the investigator, the prosecutor and the authorized operational units.

Keywords: criminal proceedings, investigator, juveniles, interaction, pre-trial investigation bodies, operative subdivisions, instructions.